

İstiâze cümlesi

İlknur Hanım: “Eûzü çekerken bazı yerde “Eûzü billâhi’s-Semî’ıl-Alîmi mine’sşeytânirracîm” diyorlar. Buradaki farklılık ve ilâve nereden kaynaklanıyor?”

Kur’ân’dan bir sûre veya âyet okumaya başlarken, kovulmuş şeytandan Allah’a sığınmamızı Kur’ân emrediyor. Âyet şöyledir: “Kur’ân okuyacağın zaman kovulmuş şeytandan Allah’a sığın.” 1 Bu âyetle birebir örtüşen Allah’a sığınma cümlesi şudur: “Eûzü billâhi mine’sşeytânirracîm.”

Kur’ân’da şeytandan Allah’a sığınmayı emreden -fakat yukarıdaki cümleyle bire bir örtüşmeyen- diğer iki âyette de Allah’ın Semî ve Alîm olduğuna vurgu yapılır: “Şeytan bir vesvese ile sana ilişecek olursa Allah’a sığın. Muhakkak O Semî ve Alîm’dir. (İşitir ve bilir.)” 2 Bu âyet Kur’ân’da iki sûrede geçmektedir. Cenâb-ı Hak, Kendi Zât-ı Akdes’inin Semî ve Alîm olduğunu, yani duâları ve istiâzeleri işittiğini ve bildiğini hatırlatmak sûretiyle, kullarının her Allah’a sığınış sözlerini ve yakarışlarını işittiğini ve muttali olduğunu beyan etmektedir.

Kibirden, gururdan ve büyüklenmekten Kendisine sığınılmasını istediği bir diğer âyette ise Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak, kendi Zâtını “Semî ve Basîr” isimleri ile anmaktadır. Âyet şöyledir: “Allah’ın âyetleri üzerinde kendilerine gelen bir delil olmadan tartışanların, gönüllerinde ulaşamayacakları bir büyüklenme vardır. Sen Allah’a sığın. Muhakkak O Semî ve Basîr’dir. (İşitir ve Görür.)” 3 Cenâb-ı Hak bu âyette de içimizi yakan, hayırlı amellerimizi yiyip bitiren ve bize sadece şer bırakan “kibir ve büyüklenmeye” karşı bizi uyarıyor, yine şeytandan gelen bir vesvesenin netîcesi olan kibre karşı Kendi Zât’ına sığınılmasını istiyor. Kendi Zât’ının her duâyı, her istiâzeyi ve her yakarışı işittiğini ve gördüğünü kaydediyor.

Üstad Saîd Nursî Hazretleri, Cenâb-ı Hakk’a ilticâ örneğini veren Nâs Sûresinin, “Eûzü billâhi mine’sşeytânirracîm.” cümlesinin mâdeni ve tafsilatı olduğunu beyan etmektedir. 4 Nâs Sûresinin mânâsı şöyledir: “De ki: Sığınırım insanların Rabb’ine. İnsanların Melik’ine. İnsanların İlâh’ına. İnsanların kalbine sinsice vesvese verenlerin şerrinden. Cinden ve insanlardan olan şeytanların şerrinden.” 5 Bu sûrede de görüldüğü gibi, Cenâb-ı Hakk’ın “Rab, Melik ve İlâh” isimleri istiâze isimleri olarak nazara verilmektedir.

Kur'ân'ın Allah'a sığınmamızı isteyen diğer âyetlerinde Cenâb-ı Hakk'ın başka isimlerine de vurgu yapıldığını görmekteyiz. Meselâ, muhatap zamiri olan "Sana" zâmiri 6 ve "Rahmân" ismi 7 bunlardan sadece iki tanesidir.

Bahsettiğiniz istiâze metnindeki ilâve, şeytandan Allah'a sığınmayı emreden ve yukarıda meâlini verdiğimiz iki âyette Cenâb-ı Hakk'ın Kendi Zâtı için telâffuz buyurduğu iki ism-i şerif olan "Semî ve Alîm"den ibârettir. Cenâb-ı Allah'a; Semî, Alîm ve Basîr isimlerini anarak sığınmak mümkün olduğu gibi; Rab, Melik, İlâh ve Rahmân isimlerini veya doğrudan "Sana" zâmirini zikrederek sığınmak da mümkündür. Cenâb-ı Hakk'ı Kur'ân'da Kendi Zât-ı Akdes'ini andığı başka isimleriyle anmakta da bir sakınca yoktur.

Ancak "Allah" lâfzı tek başına bütün isimlerin yerini tutan câmi bir isimdir. Zâten istiâzenin mücmel, yani öz ve orijinal şekli de doğrudan "Allah" lâfzı ile gelmiştir. Sünnet olan şekil de budur.

Bununla berâber, yeter ki sığınılan, ilticâ edilen ve kapısı çalınan; isimleriyle veya sadece "Allah" lâfzı ile "Zât-ı Zülcelâl" olsun ve Tevhid inancına zarar vermesin; her mübârek ismiyle, şeytandan ve şerlerden Allah'a sığınmak mümkündür. "İster Allah deyin; ister Rahmân deyin; hangisini dersiniz deyin; en güzel isimler O'nundur." 8

Cenâb-ı Hak ehl-i îmânı şeytanın ve dünyanın şerrinden ve Cehennem azâbından muhafaza buyursun. Âmin.

Dipnotlar:

- 1- Nahl Sûresi, 16/98.
- 2- A'râf Sûresi, 7/200; Fussilet Sûresi, 41/36.
- 3- Mü'min Sûresi, 40/56.
- 4- Lem'alar, s. 92.
- 5- Nâs Sûresi, 114/1-6.
- 6- Mü'minûn Sûresi, 23/97, 98.
- 7- Meryem Sûresi, 19/18.
- 8- İsrâ Sûresi, 17/110.